Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXIX. | Ч. 265. | Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 14. падолиста, 1921. | VOL. XXIX. | No. 265. | Jersey City, N. J., Monday, November 14, 1921. | THREE CENTS

СКЛАДАЙТЕ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ГАЛИЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ

ВЕЛИКИЙ СТРАЙК КРАВЦІВ

НЮ ЙОРК, 11. падолиста. — В понеділок починається в Ню Йорку великий страйк кравців та кравчинь, занятих при виробі жіночої одежі.

Страйк зарядила юнія Інтернешенел Лейдіс Гармент Веркерс Юніен, переконавшися, що робітники та робітниці, котрі належуть до сьої юнії, переважаючою більшостю заявилися при голосованю за страйком. За страйком мало голосувати 38.762 члени, проти всего 162. Причиною страйку було баданнє властителів кравецьких шап жіночої одежі завести назад заплату від штуки та продовжити час тижневої праці. Юнії виступили остро проти сих зусиль фабрикантів, заявляючи, що привернення заплати від штуки значилоби тілько, що привернення системи домашньої праці, яку робітники називають системою видушування поту (светінґ систем).

На основі числа голосів відданих за страйком, юнійні провідники заявляють, що страйк буде дуже завзятий та довготревалий. Вони сподіються, що на нього вийде відразу до 40,000 робітників та робітниць. Юнія заявляє, що вона буде робити згоду та відсилати до роботи робітників до усіх тих фабрик, які згодяться вести роботу після умов, предложених юнією.

СЕНАТОРИ ВМІШУЮТЬСЯ В КРАВЕЦЬКИЙ СТРАЙК.

ВАШИНГТОН, 10. падолиста. — Тут оголошено публично лист кількох сенаторів Злучених Держав, який вони вислали до обох спорячих сторін страйку кравецьких робітників в Ню Йорку. В сім листі сенатори з одної сторони просять підприємців відложити на два тижні заведенне нових порядків, так щоби можна завести якісь переговори межи юніями та підприємцями, а з другої сторони звертають увагу робітничій юнії, що ріжниці межи нею та підприємцями не такі великі, щоби аж не можна було полагодити справи мировою дорогою протягом двох тижнів.

НЮ ЙОРК, 12. падолиста. — Уряд кравецької юнії робітників, занятих коло виробу жіночої одежі, відповів на лист кількох сенаторів, які радили відложити страйк та починати якісь переговори з властителями кравецьких фабрик. У відповіди уряд юнії заявляє, що він не може відложити страйку, бо се значилоби зробити якраз те, чого властителі найбільше потребують; коли саме в кравецькім промислі є сезон на роботу, тоді страйк окрисний для робітників, а коли праця в промислі йде пиняво, тоді перерва є по стороні підприємців. Тепер є власне пора оживленого руху в промислі і робідники не можуть позволити підприємцям вирвати собі з рук нагоду, годячися на довші переговори.

СУД ПРОТИ МОЛОЧАРСЬКИХ СТРАЙКАРІВ.

НЮ ЙОРК, 12. падолиста. — Суддя найвисшого суду Чарлс Келбі видав проти юнії молочарських візників дуже широку судову заборону, котра забороняє юнії уставляти пикети коло молочарських стацій, коло склепів молочарських підприємств, шпигувати робітників, покупців або роботу молочарських підприємців.

Заборону видано на домаганнє молочарських підприємців, котрі в своїм позві підносять проти молочарських візників ряд закидів. Вони заявляють, що урядники компаній найшли в ріжних молочарських фабриках попсовану молочарську машинерію; від декотрих машин повідкручувано шруби а в чотирох фабриках попсовано пастеризатори так, що молоко могло попсутися; в декотрих фабриках позмінювано колодки, щоби урядники компаній не могли дістатися до середини. Про розміри страйку свідчить заява директора молочарського підприємства Шефілдс Фармс Ко., в котрого стайнях 1.800 коний лишилося з усего трома робітниками до обслуги.

РОБІТНИЧІ ЮНІЇ ПОПИРАЮТЬ РУХ ЗА РОЗБРОЄННЄМ.

НЮ ЙОРК, 12. падолиста. — Вчера відбулися тут в Медисон Сквер Ґарден, в найбільшій салі міста, великі збори нюйорських юнійних робітників в справі вашінґтонської конференції для зменчення воєнних зброєнь.

На зборах явилося коло 3.000 учасників. Промовляли провідники нюйорської ради робітничих юній; Гомперс, президент Американської Федерації Праці; о. Джан Дан, заступник нюйорського католицького епископа; др. В. Менінґ протестантський епископальний епископ з Ню Йорку; др. Ст. Вайз, жидівський рабін, та другі.

Всі бесідники висказували погляд, що все населенне світа жде великих діл від вашінґтонської конференції та що її невдача булаби для цілого світа великим розчарованнем та нещастем.

ПРЕЗИДЕНТ ГОВОРИТЬ ПРО ЗДЕРЖАННЄ ВІЙНИ.

ВАШІНГТОН, 12. падолиста. — Серед величавих урочистостий та величезного здвигу народа зложено на військовім звинтари привезене з Франції тіло американського невідомого по імени жовніра.

В похороннім поході взяли участь усі представники чужих держав ,що приїхали на вашінґтонську конференцію в справі зменчення воєнних зброєнь. На гробі промовляв президент Гардинґ, підносячи в своїй промові потребу виставлення нової, мирової програми для всіта.

З НЕДАВНОЇ ВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ.

Як загально, признають усі газети, при минувших виборах не було такого кандидата, який мігби порівняти з кандидатом на мейора міста Янгставн, в стейті Огайо. Називається він Джордж Олес. Жив він в місті Янгставн всего три місяці. Його кандидатська програма се була сороката мішанина ріжних дивачних кличів; він обіцював містови, що на случай свого вибору він заборонить їзду трамваями (стріткарами), на котрих місце заведе автомобілеві вози („джитні"): він обіцював, що як меойр буде арештувати кождого, податковця, що важиться заплатити податок після недавної податкової оцінки, котру він уважає за несправедливу; він обіцяв далі дати всю свою мейорську пенсію на добродійні ціли. Але вже найбільше голосів мав він зєднати собі тим, що обстоював, щоби молоді дівчата та хлопці мали право ходити до парку на обійми та поцілуї; він обіцяв своїм виборцям, що ставши мейором, заборонить поліції мішатися до романсів молодих людий і навіть загрозив, що буде проганяти зі служби, кождого полісмена, який не буде пильнувати свого носа, але чужого проса. Сій послідній точці своєї „програми' завдячує Олес велику масу жіночих голосів, і хто знає, чи не свої вибори. Олес дійсно був вибраний значною більшостю голосів.

Кажуть про нього, що до Янгставн приїхав він всего три місяці тому. Всім його маєтком в той час була тачка та бочка картофлі. Нині він має великий склеп поживи. Свою виборчу кампанію провадив він в незвичайний спосіб До його вибору причинилася богато його жінка, котра підчас виборчої кампанії завела була політичні збори для жінок, з котрих виключувано всіх мущин. На всі передвиборчі збори приходив Олес, котрий своїм захованнем має наслідувати відомого протестантського провідника Білі Сандея. Олес вбігав на сцену з руками, піднятими в гору і кричав: „Ось я тут! Голосуйте за Олесом!"

РУМУНСЬКА ПОЛІТИКА СУПРОТИ УКРАЇНЦІВ НА БУКОВИНІ.

Як повідомляє буковинська часопись „Каменярі", ґенер. секретаріят віддалив 6 укр. суплентів із служби, мотивуючи своє розпорядження тим, що нема для них місця. Кляси в українській ґімназії переповнені жадаючою освіти молодю, а родинам професорів прийдеться з голоду загибати, бо минає вже другий місяць, як вони не одержували платні. Ті професори є: Бондарук Іван, Василашко Іван, Вацик Євген, Винницький Володимир, Орелецький І Осадець Юрій.

Далі ґен. секретаріят переніс проф. Ю. Драґана з черн. укр. ґімн. до Г. Гумори, а Льва Вольського до Сторожинця, Євгена Ґумула з черн. укр. ґімназії і Бажалука з Вижниці до польської ґімн. в Чернівцях, а Равлюка з Кіцмана до укр. ґімназії в Чернівцях.

СУДДЯ ПІД ОБЖАЛОВАННЕМ.

Велика лава присяжних суддів в повіті Сафовк в Месечузетс почала слідство над закидами хабарства зверненими проти одного судді найвисшого суду стейту Месечузетс. Обжаловують суддю за те, що він побирав дарунки і ними давав на себе впливати в однім процесі. Хабарі мав побирати у формі цвітів, дерева, шнурів і просто всего, що мало якунебудь вартість. Щоби відвдячитися за сі подарунки, суддя робив так, що процес за один маеток тягнувся довгий час. В обжалованню вмішаний також державний прокуратор того округа.

ЗЇЗД МОСКОВСЬКИХ СТУДЕНТІВ.

„Руспрес" подає, що у Празі 20 жовтня має відкритися зїзд представників московського емігрантського студентства. В зїзді приймають участи більше як 50 представників московських студентських організацій Европи і Єгипту. Основним питанням програми зїзду є утворення центральної організації, яка обєднувалаб усі московські студентські союзи за кордоном, а також питання правого і матеріяльного положення студентства і питання академічного життя.

СОЮЗ БАЛКАНСЬКИХ ДЕРЖАВ ПРОТИ СОВІТСЬКОЇ РОСІЇ.

„Голос Росії" подає; із Букарешта повідомляють, що у розмові з представником американського бюра „Пресуніон", болгарський міністр президент Стамбулінський заявив таке, що доля і будуче балканських держав повні небезпеки з огляду на те, що у Москві підготовлюють революцію на Балканах. Большевики намірюються орґанізувати революцію з початку в Югославії, а після у Румунії. Стамбулінський дослівно прибавив: „ми мусимо вжити всіх засобів проти цієї небезпеки". Зараз уже провадяться переговори про утворення межиалканської конференції, мета якої є утворити єдиний балканський фронт проти большевиків і обєднання Болгарії з Югославією.

УГОДА МЕЖИ ЛИТВОЮ І ЛАТВІЄЮ.

„Дена" подає, що межи Литвою і Латвією заключений договір, по якому Литва одержує частину берега моря на північ від Мемеля. Литва задумає збудувати порт на Болтійському морі і зелізницю межи Ковном і цим портом. Будова цього порту і зелізниці буде переддана литовсько-американському товариству.

ЗАГАЛЬНЕ ПОВСТАННЄ НА УКРАЇНІ.

БЕРЛІН, 26. жовтня. (Вл. кор. „Свободи"). — Одеські большевицькі „Ізвєстія" з дня 6. жовтня, нині тут випадково одержані, повідомляють про велике повстанне, що почалося по всій південно-західній Україні. Через цілу газету великими літерами надруковано: „ВСІ ДО БОРОТЬБИ З БАНДИТАМИ-ПЕТЛЮРІВЦЯМИ". На першій стороні великими літерами надрукована слідуюча відозва одеського „ісполкома" (виконавчого комітету):

„Сороктична українська повстанча армія заняла Камянець Подільський, Проскурів, Староконстантинів, Умань, Житомір, Літин, Винницю та инші пункти південно-західної України.

„Товариші! Ми всі мусимо з твердими духом стрінути й відбити нову небезпеку, що насувається на Совітську Україну.

„Товариші! Всі до зброї! В наших лавах нема місця страхопудам.

„Ми мусимо перемогти або вмерти!"

Далі „Ізвєстія" повідомляють, що на чолі наступаючої на Україну повстанчої армії стоїть отаман Тютюнник.

Повстанча армія підтримує тісний кантакт зі штабом Петлюри.

Захопивши Житомір, повстанці вирізали три тисячі (!) членів комуністичної партії. Чека та ісполком встигая втекти.

З иншого джерела повідомляється, що одеський ісполком оповістив мобілізацію від 18 до 45 років. Мобілізація в Одеськім районі проходить дуже слабо. Німецькі кольоністи постановили не давати ні одного чоловіка.

* * *

Командуючий військами київської військової округи в розмові з співробітником „Роста" (офіціяльна большевицька телеграфічна агенція) оповів йому подрабиці про залізничну катастрофу, яка недавно сталася коло ст. Тетерев, під Київом.

Катастрофу зорганізував повстанчий отаман Орлик. Скинувши потяг під кручу й розстрілявши комуністів, що в нім їхали, Орлик одвів не большевицьких пасажирів до лісу й після мітингу дозволив їм пійти, куди вони хотять.

У Київі одержано першу лісту комуністів, розстріляних Орликом. У тій лісті стоять 15 імен.

УКРАЇНСЬКІ ВІЙСКА ІДУТЬ НА КИЇВ І ОДЕСУ.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 10. падолиста. — Українське бюро в Бирні, у Швайцарії, оголосило сьогодня, що українські війска окружили й розоружили 44-ту дивізію советської армії (дивізія має 10—20.000 війска).

Дивізія „червоної" кавалерії в Балті, на Поділю, получилася з українськими військами, котрі ідуть на Київ і Одесу.

ПОВСТАННЄ В ЗАХІДНІЙ ЧАСТИ УКРАЇНИ ПРОТИ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ПАНОВАННЯ.

ЛОНДОН, 9. падолиста. — Заступник британського міністерства закордонних справ, Сесил Гармсворт, заявив сьогодня в палаті громад (низшій палаті британського парляменту), що британське правительство одержало відомости, що в західній части України вибухла проти-большевицька революція.

Замітка. — Американська телеґрафічна компанія, Інтернешенел Нюз Сервис, одержала телеґраму з Европи, що кілька міст на Україні повстало проти большевицького панования.

БОЛЬШЕВИКИ НЕ ДАЛИ СВОГО „ПОМИЛУВАННЯ" ПЕТЛЮРІ І МАХНОВИ.

РИҐА, столиця Латвії, 7. падолиста. — Большевицький уряд видав з нагоди обходу 4-літних роковин захоплення большевиками влади в Росії декрет, яким наділено амнестією (помилуваннем) тисячі вязнів.

Одначе, як сповіщає бездротна депеша з Москви, сотки важних політичних вязнів не одержали помилування і дальше томити-муться по тюрмах.

Також не дістали помилування політичні противники большевиків, які є заграницею. Між ними є український головний отаман Петлюра і вожд українських повстанців Махно.

ВИМІНА МИРОВИХ ДОГОВОРІВ МІЖ НІМЕЧЧИНОЮ Й АМЕРИКОЮ.

БЕРЛІН, 10. падолиста. — Тутешня американська місія одержала від німецького уряду відпись американсько-німецького мирового договору, разом з додатком постанови про затвердженнє сього договору.

В пятницю американська місія передасть німецькому міністерству заграничних справ відпись того договору від американського уряду.

Американська відпись є зладжена в побільшеній формі і в шкіряній оправі з підписами президента Ґардинґа і державного секретаря Гюса.

Німецьку відпись мирового договору підписав президент німецької республіки Еберт і премієр др. Вірт, котрий тимчасово виконує також обовязки міністра заграничних справ.

Формальність виміни договорів збудеться в пятницю за кілька хвилин.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Ситі і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 ценітв.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЧИ БОЛЬШЕВИЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО СЕЛЯНСЬКЕ?

Большевицькі комісарі та їх наймити називають большевицький уряд не інакше лише пролетарсько-селянським.

На скілько Ленін, Троцький, пролетарі, се вже давно відома справа. На кількож вони селяни, про се недавно розговорився не хто инчий, як Максим Ґаркий. Максим Ґоркий, відомий московський письменник; хоч сам з політичних переконань не большевик, однак проти них опором не ставав, але покланявся їм як перед власть імиющими, частенько за ними борону закидав і запобігав їх ласки; забувши на свою давну революційність, їв охлапи з їх жмені як ласкаве цуценя.

Большевикам на загал оплачувалося удержувати такого послугача. Кілько разів треба було перед світом показатися, що не всі великі люди Московщини повтікали з Росії, або вигибли з голоду або сидять в тюрмі, тільки разів показували на Максима Ґоркого. Кілько разів треба їм було показати на великого чоловіка та сказати, що й такі люди стоять за большевицьким урядом, показували на Максима Ґоркого. Кілько разів треба було відкликнутися до московського націоналізму російських ґенералів або еміґрантів, большевики робили се через Ґоркого.

Щож каже сей без сумніву найбільший московський письменник про московського селянина?

Цитуючи (передаючи) власні слова Максима Ґоркого, як їх записав англійський кореспондент, Ґоркий мав говорити про московського мужика таке:

„На будучність я дивлюся сумно. Я таки просто песиміст (людина, що на все дивиться зі сумної точки). Село в роки революції використало своє корисне положенне шапара шпихлірів та обрабувало місто. Тоді як по містах царить нужда, село розкошує.

„Я передбачую в будучности стихійний зудар з селом, від котрого потерпимо ми (міські люди). Ми не потрафимо устояти перед могучим напором землі. Селяни ідуть за совєтською властю, як довго вона обороняє їх перед посяганнями поміщиків; вони приймають революцію, як довго вона дає їм в руки землю і лишає її при них. Але ЖЕРТВ ВОНИ ПРИНОСИТИ НЕ ХОТЯТЬ, НА КОМУНІСТИЧНІ ФОРМИ ЗЕМЕЛЬНОЇ ГОСПОДАРКИ ВОНИ ПІТИ НЕ МОЖУТЬ.

„Наш (московський) мужик", — говорить подальше Ґоркий, — „се не західноевропейський селянин. Він не знає техніки, великого рільничого орудця ані аґрономічної культури. Він не фармер. Він знає соху і божу землицю. Він її зрушує допотопним способом і, як звір у своїм леговищи, нікого до свого маєтку ані гумна не пускає."

„Ось чому я думаю, що зударенне неминуче, що нинішна власть буде мусіла здатися. Але се буде лише тимчасова побіда. Побіда роззвірілої і сліпої селянської маси первісного і вузкоголового звіря над містом, державою та культурою не може тривати во віки.

„Однак покищо вона потрафить відсвяткувати свою кроваву побіду, потрафить залляти потоками крови наші центри, фізично і поголовно винищити мозок краю".

Сі слова московського письменника підтверджують, що покликування московських большевиків на симпатії московських селян є чиста брехня, виссана з пальця для обманення несвідомих.

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК В БЕРЛІНІ.

Берлінська часопись „Українське Слово", яка досі виходила двічі в тиждень, оголошує, що з початком грудня с. р. зачне виходити щодня, кромі неділь і свят.

Редакційний провід нового українського дневника в німецькій столиці спочивати-ме в руках бувшого міністра заграничних справ Української Народньої Республіки, проф. ДМИТРА ДОРОШЕНКА і дотеперішнього редактора сеї часописі д-ра ЗЕНОНА КУЗЕЛІ.

Поодинокі відділи вести-муть: політичний — проф. Др. СТЕПАН ТОМАШІВСЬКИЙ; літературно-науковий: проф. БОГДАН ЛЕПКИЙ.

З редакторів лише проф. Дорошенко є Дніпрянець; всі прочі Галичани (Бережанці). Імена всіх їх звісні в українській науковій літературі і в журналістиці.

Поява українського дневника в Берліні се замітна річ. Перед війною ніхто був би не подумав навіть про видаванне українського місячника або тижневика в Берліні. Але тепер, коли Україна в неволі і Галичина в неволі і Буковина в неволі, десятки тисяч українських діячів, жовнірів та урядовців втікли на чужину, щоби відтам яко збігці еміґранти могли вести ту політичну діяльність для рідного краю, яка в ньому ворогами заборонена.

А куди ті збігці ідуть, там ростуть орґанізації, інституції, товариства, школи народні, середні і висші, видання, ґазети і т. д. Се знак, що українська нація — се культурна нація, і що її культура на рідній землі заборонена і стоптана озивається з надлюдських сил на чужині, на еміґрації.

Життє хвилевої еміґрації збігців, се життє на безхлібю, бо мало хто зі збігців в чужому краю може найти у чужих роботу, особливо, коли вони прийшли туди єдино з метою працювати для української справи.

Тому то їм приходиться майже безупинно зводити геройську війну з голодовою смертю.

І коли вони її видержують, і мимо того ще й основують і ведуть українські інституції, то Українцям тільки радіти, що в біді і в недолі засталюються українські трудівники.

Серед української еміґрації в Европі є ріжні ПОЛІТИЧНІ ґрупи, які заступають ріжні політичні напрями серед українського загалу.

Отже й „Українське Слово" заступає певний український політичний напрям. Писали другі ґазети, що „Українське Слово" є орґаном Павла Скоропадського. Воно сього випиралось. Але може бодай заступає політичний напрям гетьманців. Можливо, що прийде час, що дневник „Українське Слово" яснійше скаже про своє політичне становище.

„НА ТОБІ, НЕБОЖЕ, ЩО МЕНІ НЕГОЖЕ".

Польський соціялістичний проект „автономії" для Східної Галичини. — „Не може бути й мови про утворенне в Східній Галичині окремої держави". — Мертвороджена справа.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Польська Партія Соціялістична — власне її соймова репрезентація — склала проект теріторіяльної автономії для Східної Галичини.

Зі статті п. Мечислава Недзялковського в „Роботніку" довідуємося про головні засади того проекту, а разом з тим і про ті причини, які спонукнули партію поквапитися з виробленнєм проєкту.

Що-ж то за причини й засади?

Головна причина — це страх перед „Дамоклевим мечем", що постійно висить над головою Польщі. **Кождої хвилі справа Східної Галичини може стати предметом нарад Ліґи Націй"**, — сказав посол Перль при обміркуванні проекту в соймовім соціялістичнім клюбі. Инакше кажучи, кожної хвилі можуть відібрати Польщі Сх. Галичину, а тому — **„треба захопити в руки Польщі політичну ініціятиву** й вибити її з рук анґлійських, французьких та канадійських (?) банкирів"...

„Таким чином, польським соціялістам також байдуже до справедливости, до засади самовизначення націй і до нечуваних страждань української людности в Галичині. Їм розходиться лише о те, щоб не стратити Сх. Галичини, щоб ціною малих уступок забезпечити Польщі пануванне в краю. Вшехполяки прямують до сеї мети терором, а соціялісти — ласкою. Мета-ж у них у всіх однакова, й це накладає своє тавро й на соціялістичний проєкт автономії.

Ось як виглядають ґоловні точки соціялістичного проєкту:

1) Землі Галицького й Подільського воєвідств мають дістати автономію після проєкту адміністративного поділу, що лежить зараз в адміністративній комісії Сойму. Таким чином автономія поширилася-б на теріторію в 42.533 кв. кільометрів з населеннєм у 4,-74.261 душу. В цю теріторію входять повіти: Богородчани, Долина, Городенка, Калуш, Коломия, Косів, Надвірна, Печеніжин, Рогатин, Сколе, Станиславів, Стрий, Снятин; судові повіти Ходорів, Товмач, Турка, Жидачів; східні громади повітів Дрогобич, Борщів, Бібрка, Броди, Бережани, Бучач, Чортків, Городок, Гусятин, Камінка, Львів-місто, Львів-повіт, Підгайці, Перемишляни, Радехів, Рава Руська, Рудки, Сокаль, Тернопіль, Теребівль, Заліщики, Зборів, Золочів і Жавква.

2) Мишканці Сх. Галичини — горожане Річипосполитої мають усі горожанські права й беруть участь на загальних підставах у виборах до державного Сойму. Для справ автономного законодавства й для контролю над автономною адміністрацією утворюється автономний краєвий сойм, вибіраний кожних три роки загальним і т. д. голосуваннєм.

3) До компетенції автономного законодавства належать: справи мови й віри (за виїмком тих, що належать до обсягу закордонної політики), справи шкільні й просвітні, справи місцевої адміністрації, охорони ладу й спокою (поліція), громадських робіт, громадської господарки, місцевих засобів комунікації, земельні (за виїмкою основ земельної реформи) й справи поліпшення економічного добробуту.

4) Автономна Сх. Галичина має власний роспис краєвих прибутків і видатків і власну краєву скарбницю, до якої надходять певні податки й прибутки з джерел, які мається точнійше означити.

5) Вища виконавча влада в краю полягає в руках двох чинників: державного підсекретаря для справ Сх. Галичини й Краєвої Ради. Перший є представником центральної влади й розпоряджається її іменем, остання-ж вибірає краєвий сойм пропорціональним голосуваннєм.

6) Права польської меншости у всіх галузях публичного життя застерігаються окремими приписами; в урядуванні мови польська й українська мають однакові права. Ніякий закон краєвого сойму й ніякий крок краєвої адміністрації не повинні ні в чім порушувати конституції Річипосполитої Польської та загальнодержавних законів.

Так виглядає на папері цей подарунок польських соціялістів українській людности Галичини. Як він виглядав би на ділі, коли-б він навіть зістав ухвалений (цього, звичайно, не буде), — це може собі уявити кожен, хто хоч трохи знає вдачу й „державні методи" Польщі.

На вже згаданій нараді польського соціялістичного клюбу цей проєкт обірковано докладнійше, причім соціялістичні посли мали нагоду висловити деякі цікаві думки. Так, посол Перль зазначив, що **„обєднанне Сх. Галичини й Волині є небажане з причин загальнополітичних і через великі ріжниці в умовах і відносинах".** Що то за причини загальнополітичні: чи не страх перед утвореннєм занадто великої і сильної України в межах Польщі?

Ще цікавійше й більш характеристичні для польських соціялістів думки висловив відомий „приятель України" посол Дашинський. „Звичайно, — сказав він, — **не може бути й мови про утворенне зі Східної Галичини окремої держави,** бо тоді вона не мала-б внутрішніх умов для істнування, а зрештою могла-б стати жертвою совітської України"... Подумаєш, яка дбайливість про бідну Галичину! Краще-б дбали про свою Польщу, щоб та не стала жертвою совітської Росії...

Нема сумніву, що цей проєкт є справою мертворожденою. Для тих політичних кругів, що роблять погоду в Польщі, цей проєкт при всіх його хибах є все таки занадто радикальним. А для кругів українських, що стоять на засаді державної суверенности українського народу в Галичині, **він є непрошеним втручаннем у чужі справи.** З польських рук українська Галичина не прийме навіть найкращої автономії, бо одиноке, що Польща може й повинна зробити з Галичиною, це — уступитися.

А польським соціялістам український нарід красненько подякує за їх дбайливість і нагадає їм старе-престаре латинське прислівє: „Timeo Danaos et dona ferentes". Що означає: „Бійся Данайців, навіть коли вони приносять дарунки".

Берлін, 24. жовтня.

Радянин.

ЯК ПОЛЬЩА ГРАБИТЬ НАРОД.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи" з Европи).

Польська рада міністрів приняла такий плян міністра Міхальського в справі примусової данини:

1. Хлібороби мусять заплатити кількакратний ґрунтовий податок з р. 1920 нараз. Сума та велика й інакша для Галичини, інакша для б. Польщі російської, інакша для б. Польщі німецької. Розложити мають ту примусову данину громади, за що дістануть два процент на свої видатки (то є для наживи польських вітів і посіпаків). Знищені господарства будуть мати пільги (се значить, що панські двори не заплатять нічого, а весь тягар буде звалений на селян). Заплата данини мусить наступити до 4 тижнів від видання наказу. Хто спізниться, платити-ме 10% більше і то що місяця.

2.2 За сільські будинки муситься платити многократну суму податку домово-клясового, а за міські будинки — многократну суму податку домового: чиншового з р. 1921.

3. Ті, що не мають домів (льокатори) мусять заплатити многократний чинш! Розложать сей тягар польські автономічні комісії, яким за ту роботу дасть держава 27% суми, яку стягнуть (можна собі уявити, як вони витискати-муть бідне населенне — мов цитрину!).

4. Торговельні фірми й вольні фахи (лікарі, інжініри, адвокати і т. и.) мусять заплатити многократний податок зарібковий з р. 1920, а товариства (спілки) акційні данину від основного капіталу й усіх резервових фондів, причім їх недвижимости й навіть меблі мають бути також оподатковані і то після оцінки їх на здевальвовану польську валюту.

5. Капітал рухомий обложений буде окремою даниною.

Річ ясна, що купці й предприємці всі ті тягарі відібють собі на консументах, через що страшна дорожнеча ще збільшиться так, що сей плян „ратунку" Польщі може — тільки приспішити розвал- тої наїздницької держави.

Незадоволеннє буде тим більше, чим більший буде розбій, званий польським податком. А він не буде малий. Ґрунтовий податок з р. 1920 буде помножений 300 разі, домовий 30 разів, промисловий також трийцять разів, а чиншівники (льокатори) мають заплатити польській державі (крім чиншу власникам) подвійний **річний чинш.** Власникам понад 20 морґових господарств дозволено продати часть ґрунту (розуміється — Полякам) для заспокоєння польського здирства.

Тільки наївна людина може думати, що ті нові здирства вратують Польщу перед банкротством. Зібраних тим способом сум не вистарчить навіть на оплату польських урядовців. Опісля прийдуть нові тягарі, які до решти зруйнують народ під Польщею.

О. Н.

КОНКОРДАТ ПАПИ РИМСЬКОГО З ЛАТВІЄЮ.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

Латвія се мала держава над Балтійським морем, сусідка Литви. Вона тепер щойно будується й порядкується. З того приводу надзвичайно цікавий плян конкордату (договору) тої держави з папою ремським предложено латвійському парляментови. Договір мав би виглядати ось як:

1. У всіх церковних справах католицька церква в Латвії підлягає **безпосередно** Апостольській Столиці в Римі.

2. Правительство Латвії зобовязується дати архиепископови відповідну катедральну церкву та відповідне приміщення й урядження для капітули. Правительство рішає про те, що єсть „відповідне".

3. Правительство Латвії ґарантує владикам і капітулам відповідні до їх стану побори.

4. **Церква має право закладати й удержувати свої власні школи.**

5. Має бути заложений духовний семинар.

6. **Архиепископ має право спроваджувати священиків ізза кордону.**

7. Правительство не робитиме перешкод орґанізаціям, які будуть під опікою архиепископа.

8. Церкви, каплиці й кладовища се майно церкви, якого ніхто не має права окнфіскувати. Майном сим завідувати буде священство.

Сей проєкт договору інтересний з кількох причин. По перше як вказівка, в якім напрямі рішаючі круги Латвії думають вести культурну роботу. По друге з чисто оплітичних причин. Латвійці (Лотиші) се переважно протестанти. Римокатоликами є тільки ті Лотиші, що мешкають у Летґалії (коло Дінабурґу). Се використовували Поляки подібно як у Галичині кажучи, що „всі" римокатолики се „Поляки". Але латвійське правительство виступило ріщучо проти такого баламуцтва, нагнало богато польських ксьондзів і на їх місце призначили Лотишів римського обряду, а де не стало Лотишів, там покликало литовських священиків з сусідної Литви. Се викликало ворожнечу між Польщею й Латвією, яка ще тепер тріває.

О. Н.

НОВІ АРЕШТУВАННЯ У ЛЬВОВІ.

ЗАКРИТТЄ УКРАЇНСЬКОГО ГОРОЖАНСЬКОГО КОМІТЕТУ.

В неділю, 16. жовтня, польська поліція у Львові вибралася на війну проти Українського Горожанського Комітету. Як доносять львівські часописи, ціла Руська вулиця, при якій, в будинку Ставропігійського Інститута, знаходиться Український Горожанський Комітет, як також найблизші сусідні вулиці, виглядали немов военний фронт. Се польська узброєна сила вибралася проти українського ворога. Переведено ревізію в бюрах Українського Горожанського Комітету — і бюра запечатано. Переведено ревізію в голови Українського Горожанського Комітету д-ра СТЕПАНА ФЕДАКА, директора „Дністра", а саме в його мешканню і в його бюрі в „Дністрі" — і його асмого арештовано. Переведено ревізії в секретарів Українського Горожанського Комітету ОСИПА НАВРОЦЬКОГО і д-ра ВОЛОДИМИРА ШЕЛЕВИЧА — і також їх арештовано. Переведено ревізію в провідника української соціяльної демократії д-ра ЛЬВА ГАНКЕВИЧА, який також належить до виділу Українського Горожанського Комітету — і не арештовано його тільки тому, що він тоді був у Варшаві, де при найвисшім польським суді виступав як оборонець кількох українських жовнірів, засуджених у Львові на смерть. Переведено ревізію в редактора забороненого „Українського Вістника" МИХАЙЛА СТРУТИНСЬКОГО — і так само арештовано його. Арештовано також богато инших українських громадян, старших і студентів. Арештовано навіть адвоката д-ра Максиміляна Левицького, чоловіка, який інколи не брав близшої участи в українськім громадянськім життю, але має на собі той гріх, що виступає як оборонець в процесах проти Українців і зголосився як оборонець студента Федака; Левицького цілий день переслухували, а потім пустили на волю.

Другого дня д-ра Степана Федака, д-ра Володимира Целевича, Осипа Навроцького, Михайла Струтинського й кількох инших відставили з поліційного арешту до судової слідчої вязниці.

Рівночасно діяльність „Українського Горожанського Комітету" поліція завісила. В сій справі дирекція поліції видала отсе рішенне:

„Дирекція поліції у Львові. — Ч. 4033|пр.|2. — Львів, дня 19. жовтня, 1921.

„До Чесного Товариства „Український Горожанський Комітет" ро рук о. каноніка Леонтія Куницького у Львові.

„На підставі § 6 буква а) закона з 5. мая 1863, Вдз. ч. 66, Дирекція поліції ЗАВІШУЄ ДІЯЛЬНІСТЬ Товариства „Український Горожанський Комітет", затвердженого рескриптом Намісництва з дня 21. червня 1920 ч. XIII а, 51035|1225|920, з ПРИЧИНИ РОЗВИВАННЯ АНТІДЕРЖАВНОЇ ДІЯЛЬНОСТИ.

„Проти сеї резолюції прислугує право відклику до львівського Воєвідства, який можна внести протягом 14 днів числячи від дня доручення резолюції. Відклик не має здержуючої сили."

І так польська поліція закрила „Український Горожанський Комітет" „З ПРИЧИНИ РОЗВИВАННЯ ПРОТИДЕРЖАВНОЇ ДІЯЛЬНОСТИ". Так само, очевидно, „З ПРИЧИНИ ПРОТИДЕРЖАВНОЇ ДІЯЛЬНОСТИ" пішли до тюрми голова й секретарі „Українського Горожанського Комітету".

Чи се правда, що „Український Горожанський Комітет" „розвинув протидержавну діяльність"?

ЗІ СТАНОВИЩА КУЛЬТУРНОЇ ДЕРЖАВИ — ОЧЕВИДНО НІ!

АЛЕ ЗІ СТАНОВИЩА ПОЛЬСЬКОЇ ДЕРЖАВИ — ТАК!

Бо що робив „Український Горожанський Комітет"?

Опікувався він Українцями, які впали жертвою страшного польського панування на українській землі.

Польські гнобителі викинули тисячі українських урядовців зі служби, засуджуючи їх і їх родини на голодову смерть, — „Український Горожанський Комітет" давав їм запомогу, шукав для них праці, ратував їх від голодової смерти.

Польські гнобителі вкинули сотки тисяч Українців до вязниць, до таборів інтернованих, де їх катували, морили голодом, заражували тифом та иншими страшними пошестями, — „Український Горожанський Комітет" старався облекшити долю тих нещасних, опікувався їх родинами.

В війні проти польських гнобителів десятки тисяч Українців втратило життє, оставляючи свої родини на страшну нужду, або стало каліками, засудженими разом з своїми родинами на голодову смерть, — „Український Горожанський Комітет старався аблекшити їх важку долю.

Польські гнобителі стараються де можуть позбавити Українців праці й зарібку, — „Український Горожанський Комітет" опікується безробітними.

Польські гнобителі не дбають про українських сиріт і публично тішаться, що Українців вимирає більше ніж Поляків, — Український Горожанський Комітет опікується українськими сиротами.

Польські гнобителі позамикали українські школи, щоби український нарід пропадав у темноті, — Український Горожанський Комітет опікується українською молодіжю, дбає про її просвіту.

Словом, польські гнобителі всіми способами винищують український нарід, вони хотіли би, щоб як найбільше Українців вигинуло, а решта щоби оставала в безпросвітній нужді і темноті як польські раби, — а Український Горожанський Комітет, се орґанізація САМОПОМОЧИ українського народу, щоб ратуватись від загибелі й перебути страшні часи польської неволі.

Тепер Вам стане ясно, що зі становища польської держави Український Горожанський Комітет справді „розвивав протидержавну діяльність". Бо польська держава хоче і всіх способів уживає, щоби український нарід загинув, а Український Горожанський Комітет, помагаючи українському народови вратуватися від азгибелі в страшній польській неволі, ПРОТИДІЛАЄ СИМ ПОЛЬСЬКИМ ДЕРЖАВНИМ ПЛЯНАМ.

Тому „Український Горожанський Комітет" польські гнобителі замкнули, а голову Комітету і секретарів вкинули до страшної польської вязниці.

Прага, 24. жовтня 1921.

Др. Михайло Лозинський.

УКРАЇНСЬКИЙ ВІЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ В ПРАЗІ.

ІСТОРІЯ ЗАЛОЖЕННЯ — ОРГАНІЗАЦІЯ. — ВИКЛАДИ В ЗИМОВІМ СЕМЕСТРІ 1921—22.

(Від власного кореспондента).

Український Вільний Університет — се одна з українських національних інституцій, які повстали за границями рідного краю, щоб на чужині вести ту національну працю, яку ворог забороняє вести на рідній землі, а також заспокоювати потреби тих Українців, які, наслідком боротьби українського народу за незалежність, мусіли на якийсь час покинути рідний край.

Заложенє Українського Вільного Університету має свою історію, яка в головних рисах представляється ось-як:

Відчуваючи пекучу потребу зорганізовання університетської науки в рідній мові для української академічної молодіжи, перед якою брутальна рука перемоків замкнула брами університету на рідній землі, а також потребу згуртування українських наукових сил за кордоном порішили українські університетські професори вже з кінцем 1919 р. перевести таку організацію в **Празі**.

З тою метою явилася вже тоді в Празі делєгація професорів, в якої склад входили: Др. Горбачевський, Др. Колесса і Др. Дністрянський, щоби тут перевести се діло. Одначе стрінула тут з такими труднощами, що приневолена була свої наміри відложити до кращого часу і догіднійшого терену.

Зріст числа української академічної молодіжи у **Відни** спонукало українських професорів і учених перевести тут організацію наукових викладів. Думку сю переведено в діло і серія викладів відбулася вже в листопаді і грудні 1920 р.

При деякій матеріяльній допомозі з боку „Союза українських журналістів і письменників" перемінено сі виклади у систематичні курси. Так засновано в січні 1921 р. **Український Вільний Університет**, на разі з осідком у Відни.

Перший симестер цього університету тривав до початку мая а деякі виклади протягнулися до кінця мая. Устрій УВУ. мав за взорець устрій инших західно-европейських університетів. Введено в життя два факультети: Факультет права і суспільних наук і факультет фільософічний. До професорських колегій покликано українських професорів і доцентів університетів або тих учених, що виказалися науковими працями. Також чужі часописи, м. ин. преса німецька і чеська віднеслася до факту заснования У. В. У. прихильно, підносячи з признанням поважну працю української еміграції.і вдаряючи на ті порядки, що не дали сей організації розвинутися на рідній землі. Рада міста Відня відступила УВУ. безплатно викладові салі в городських школах. Українські професори свій обовязок сповнили.

Тимчасом, коли показалося, що далеко більше число української академічної молодіжи проживає в Празі, повернули ініціятори УВУ. до своєї первісної думки і **постановили перенести УВУ. до Праги.**

Сей намір УВУ. стрінувся тут із анольогічними стремліннями і захотою з боку української академічної молодіжи в Празі, яка в письмі Ради Академічної Громади з дня 11. лютого 1921 просить Управу УВУ. перенести сю інституцію до Праги — щоби заспокоїти духовий голод викладів в обсягу своєї мови, літератури, історії та взагалі рідної культури а також викладів в рідній мові з инших галузей людського знання — у поверх 700 українських студентів, що під сю пору проживають в чесько-словацькій Республиці, а з яких в самій Празі є поверх 378 на висших школах.

З початком мая 1921 р. явилася в Празі депутація, зложена з голови УВУ. проф. Др. О. Колесси і заступника голови та голови правничого відділу проф. Др. Ст. Дністрянського, подала відповідне письмо в справі УВУ. до Президента Республики Масарика і була прихильно принята Президентом Міністрів, міністром закордонних справ і міністром просвіти. Була вона також у компетентних чинників університетських, де стрінулася із зрозумінням і спочуванням для сеї справи. Також чеська преса віднеслася до справи перенесення УВУ. з Відня до Праги дуже прихильно.

В Каролінум, в найстаршім осідку празького університету виголосили тоді свої виклади: проф. Колесса а) про М. Драгоманова, б) про наукову діяльність Івана Франка; проф. Дністрянський: про українські конституції. Окрім того виголосили в инших льокалях в Празі свої виклади з рамени У. В. У. проф. Ганицький і проф. Сабат.

Дальшу акцію в справі перенесення Українського Вільного Університету до Праги Рада У. В. У. поручила проф. Др. Олександрови Колессі. Ся акція увінчалася повним успіхом.

На основі рішення Міністерства Закордонних Справ Чесько-словацької Республики з дня 16. вересня 1921 (ч. 29145 пол.) і з дня 30. вересня 1921 (ч. 35319/21 през. пол.) і Міністерства Шкільництва і Просвіти Чесько-словацької Республики з дня 5. жовтня 1921 (ч. 92477/21), згідно з постановами Академічного Сенату та поодиноких факультетів чеського Карлового Університету Український Вільний Університет розпочав з зимовим семестром 1921/22 свою діяльність в Празі.

Український Вільний Університет обіймає два факультети:

1) фільософічний із відділами: а) історично-фільольогічним, б) природописно-математичним.

2) Факультет права і суспільних наук.

Устрій його є опертий на инших західно-европейських університетах. В часі як довго Український Вільний Університет веде свою діяльність в Празі зобовязують ті постанови внутрішньої організації та відносин Академічних Влад до случаїв, які зобовязують на чеськім Карловім Університеті.

Викладовою мовою У. В. У. є мова українська на скілько поодиноких виїмків не установить Сенат У. В. У. Наміреним є лекторат чеської мови та мов французької і англійської.

В перший засновок професорських колегій ввійшли давні і знані українські професори університетів. Вони покликали, як дальших членів професорських колегій, тих Українців, що виказалися відповідними науковими працями та відповідним фаховим знанєм. Приєднанє дальших наукових сил залежати-ме в значній мірі від матеріяльних засобів, якими буде уродувати У. В. У.

Українським Вільним Університетом управляє Сенат.

В склад Сенату входить: проф. Др. Олександер Колесса, ректор; проф. Др. Станислав Дністрянський, проректор і декан правничого факультету; проф. Др. Степан Рудницький, декан фільософічного факультету; проф. Др. Володимир Старосольський, продекан правничого факультету і секретар Сенату.

Слухачами Укр. Вільного Університету можуть бути:

а) як слухачі звичайні ті особи обох полів, які викажуться відповідними документами, що скінчили середну школу,

б) слухачами надзвичайними можуть бути ті особи обох полів, що скінчили низшу середну школу, або що скінчили учительський семинар або лицей,

в) госпітантами можуть бути ті особи обох полів, яких приїме декан відповідного факультету.

Слухачі Українського Вільного Університету можуть бути вписані рівночасно на Карловім Університеті.

Згідно з постановою Міністерства Шкільництва і Просвіти Чесько-словацької Республики з дня 5. жовтня 1921 (ч. 92477/21) слухачі чеського Карлового Університету, на скільки сего забажають, можуть бути без всякої перешкоди приняті на виклади і семинарі та вправи У. В. У.

Наука буде відбуватися аж до дальшої постанови безплатно.

Програма викладів на зимовий семестер 1921/1922 затверджена Міністерством Шкільництва і Просвіти ч. сл. Республики ч. 92477 з дня 5. жовтня 1921 є отся:

I. ФАКУЛЬТЕТ ФІЛЬОСОФІЧНИЙ:

А) Відділ історично-фільольогічний:

1. Науки історичні:

Проф. Дмитро Дорошенко: Українська історіографія (3 години тижнево).

Проф. Дмитро Антонович: Історія українського мистецтва (3 години тижнево).

Проф. Др. Михайло Лозинський: Історія української політичної думки (1 год. тижнево).

2. Науки фільольогічні:

а) Українська мова, література, фольклор і етнографія.

Проф. Др. Степан Смаль-Стоцький: Українська мова в семі словянських мхов (3 години тижнево).

Семінар української фільольогії. Читання творів Т. Шевченка. Наукові праці (2 години тижнево).

Проф. Др. Олександер Колесса: Історія української літератури XIX. віку (2 год. тижнево).

Семінар української фільольогії. Читання вибраних памяток, української мови і літератури. Аналіза Шевченкового: Івана Гуса,, наукові праці (2 години тижнево).

Проф. Др. Зенон Кузеля: Огляд української етнографії (2 години тижнево).

Українська народна словесність (2 години тижнево).

б) Клясична фільольогія і археольогія:

Проф. Др. Агенор Артимович: Історія римської літератури (2 години тижнево).

Латинська граматика (1 година тижнево).

Латинський семінар (2 години тижнево).

Проф. Др. Микола Сабат: Грецька мітольогія в клясичній літературі и мистецтва Греків і Римлян (4 години тижнево).

3. Науки фільософічні:

Доцент Др. Іван Мірчук: Метафізика (3 години тижнево).

Б) ВІДДІЛ ПРИРОДОПИСНО-МЕТАМАТИЧНИЙ:

1. Хемія і фізика:

Проф. Др. Іван Горбачевський: вибрані партії з хемії загальної і неорганічної (2 години тижнево).

Проф. Др. Іван Ганицький: Термодинаміка (2 години тижнево).

2. Географія.

Проф. Др. Степан Рудницький: Завдання і методи землезнання України і Східної Европи взагалі (5 год. тижнево).

II. ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА І СУСПІЛЬНИХ НАУК:

1. Теорія права:

Проф. Др. Станислав Дністрянський: Загальна наука права (3 години тижнево).

2. Історія права:

Проф. Сенатор Шелухин: Історія українського права (3 години тижнево).

Доцент Кость Лоський: Історія римського права (3 години тижнево).

3. Право цивільне:

Проф. Др. Станислав Дністрянський: Вправи в цивільному праві (2 години тижнево).

4. Право карне:

Проф. Дмитро Коропатинський: Загальна часть карного права (3 години тижнево).

5. Право державне.

Проф. Др. Володимир Старосольський: Курс державного права (3 години тижнево).

Проф. Др. Михайло Лозинський: Вибрані питання з українського державного права (1 година тижнево).

6. Право адміністраційне:

Проф. Др. Дмитро Коропатницький: Про самоурядовання (2 години тижнево).

7. Право міжнародне:

Проф. Др. Михайло Лозинський: Огляд міжнародного права (2 години тижнево).

8. Науки економічні:

Проф. Др. Іван Ганицький: Український кооперативний рух та його економічні підстави (1 година тижнево).

Розвиток промисловости на Україні (1 година тижнево).

Дня 20. жовтня, розпочалися вписи студентів до Українського Вільного Університету.

В неділю, 23. жовтня, буде **святочна інавгурація** (отворення) шкільного року Українського Вільного Університету.

Задачею УВУ. є плекати і подавати український науки в рідній мові і з усіх областей людського знання з особливим узглядненням тих галузей науки українознавства, які не є заступлені в чужих університетах а відносяться до українського народу. Він має підготовлювати нашу молодіж до діяльности серед рідного народу в своїх інституціях та майбутних урядах.

УВУ. має організувати наукову працю та дати можність науковим професорам, доцентам та иншим ученим, що опинилися за кордоном продовжувати свою фахову працю. Одною з задач У. В. У. є приготовлювати нові наукові сили для наших університетів. Вони мати-муть якраз в Празі добру нагоду здобути собі повну наукову кваліфікацію і габілітуватися в чеському університеті. УВУ. буде також одиноким науковим пристановиском для приднипрянської молодіжи видаленої з рідних територій.

УВУ. має улекшити сформовання українського університету на рідній землі і має як готовий організм бути перенесений в відповідний час на рідну територію там, де буде його найбільш потрібно. Сам факт істнування УВУ. в Празі — яка стала тепер як столиця малої Антанти великим політичним осередком і яка з давна є осідком замітного культурно-політичного руху Славян, — підносить значіннє українського народу перед чужинцями і є вимовною манифестацією його самостійности.

Зокрема факт істування Українського Вільного Університету в Празі є голосним протестом проти польського окупаційного режиму в Галичині, де Поляки не тільки загарбали львівський університет, але також мучать у вязницях українських професорів і студентів за організацію приватного українського університету.

Прага 21. жовтня 1921.

Д-р Михайло Лозинський.

СТАРОКРАЄВІ ПОСМЕРТНІ ВІСТИ.

ОЛЕКСАНДЕР БОРКОВСЬКИЙ.

До нас дійшла сумна звістка про смерть визначного культурного українського діяча Олександра Борковського.

З іменем небіщика звязана ціла доба культурного народнього життя за останніх 60 літ. До педагогічної і громадсько-літературної праці він став в шістьдесятих роках минулого століття. Був учителем в гімназіях в Самборі, Бережанах, у Львові; заступником директора гімназії в Коломиї, вкінці директором гімназії в Дрогобичі.

Олександер Борковський справедливо вважається основоположником всіх галицьких культурно-просвітних і економічних установ, в яких він працював з надзвичайною енергією.

Небіщик був членом редакції „Діла", редактором „Зорі"; дав у бібліотеці найвидатніших повістей „Діла" зразковий переклад французької повісти „Великий Лім", в рукописі залишився переклад Споминів Цезаря про Галицьку війну; крім того, дав богато фільольогічних заміток в „Зорі".

Яко педагог-учитель він мав великий вплив на учеників своєю міцною вдачею і глибоким патріотизмом. Серед широких кругів громадянства покійний користувався заслуженою пошаною, яко чесний громадянин з високою моральною вдачею і яко непохитно міцна й енергійна людина в організаційних справах культурного й економічного характеру.

Зійшла з життєвої сцени людина, яка увесь час була зразком громадської чесности і працьовитости для молодших поколінь.

Помер Олександер Борковський 15. жовтня с. р. в селі Вановичах коло Самбора, в Галичині, у 79 році життя.

ДОПИСІ

ВАНДЕРҐРІФТ, ПА.

Заява.

В 230-тім числі „Свободи" появилася допись з нашої місцевости п. з. „Байдужність і хрунівство". Хто ту допись написав, я не знаю (автор підписався лиш одним словом: „Вандерґріфтський"), але зачіплені в тій дописи люди (хоч вони в ній по имени не названі) думають, що то ніхто инший лише я, низше підписаний, є автором згаданої дописи. Отсим заявляю, що я тої дописи не писав, ані її не бачив, отже пошкодовані люди нехай мене не чіпаються та не грозять мені побиттєм чи навіть убийством.

Лев Білик.

(**Від Редакції:** В справі тої самої дописи прислав до нас два листи один з вандерґріфтських Українців, п. Антін Гайдук, і домагається від нас видачі имени автора сеї дописи. Приймаємо до відома заяву п. Гайдука, що він є свідомим і чесним Українцем, але имени автора дописи ми видати не можемо, бо се є редакційна тайна. Запевняємо п. Гайдука, що автором дописи „Байдужність і хрунівство" є зовсім инший чоловік, а не п. Лев Білик, котрого він невинно підозріває. Коли п. Гайдук є справді свідомим і чесним Українцем, то він не повинен брати собі до серця тої образи, яка не відноситься до його особи. Зрештою п. Гайдукови вільно написати відповідне спростованє, а ми йому охотно се спростованє помістимо, бо не хочемо, щоби невинні люди терпіли).

—o—

ҐЛЕСТОНБУРИ, КОНН.

Спростованє.

В 231-шім числі „Свободи" (з 4. жовтня б. р.) є поміщена допись з Ґлестонбури, Конн., п. з. „З народної роботи в нашій місцевости". Автор тої дописи, якийсь „Громадянин", скритикував остро тих Українців, котрі не підписалися на українські бонди, і зачіпив між иншими й предсідателя тутешного відділу У. Н. Союза.

Аби шановні читачі „Свободи" не думали, що „все те правда, що на весілю співають", то я тут прилюдно заявляю, що теперішний предсідатель а бувший 4-літний секретар нашого відділу У. Н. Союза є свідомим Українцем, котрий все працював і працює для української справи та других до народної роботи заохочує.

Що деякі тутешні Українці не підписалися на українські бонди дня 18. вересня б. р., то се вина пп. Луки Сидорака і Петра Смика, котрі виголосили заострі бесіди і тим людий образили. Оба згадані панове говорили до зібраних так: „Хто не купить українського бонду, то той є хрунь, свиня і зрадник". За такі неприличні слова наші Українці погнівались і почали опускати галю. Заки явився на гали предсідатель нашого місцевого відділу, то збори були вже покінчені. Але я думаю, що як ображених людий красно попроситься, то вони українські бонди куплять.

В. Блажеєвський,
секр. місц. відділу У. Н. С.

—o—

ВАЙНДІНҐ ҐОЛФ, В. ВА.

Не всі Єзупільці однакові!

В 260-тім числі „Свободи" (з 7. падолиста б. р.) появилася допись з Ранкін, Па., п. з. „Що у нас чувати". Автор тої дописи, п. І. Цьокан, каже між иншим, що ранкінське братство св. Григорія, від. 24 У. Н. Союза, складається майже з самих Єзупільців, котрі виступають проти всякої народної роботи. Чи воно справді є так у Ранкін, я не беруся того рішати, але мушу тут зазначити, що половина членів 24-го відділу У. Н. Союза знаходиться нині в стейті Вест Вірджінія і ті члени не знають, що діється тепер у Ранкін. Про закупно бонду нашим відділом у Ранкін нас ніхто не повідомляв, але ми були певні, що наш відділ український бонд купить.

Тутешні Українці закупили би дуже радо бонди галицької держави, але наша копальня угля, в якій ми працюємо, довший час була зачинена, тож люди витратилися з гроший і не можуть повязати кінців до купи. Маємо в Бозі надію, що сеї „пейди" ми напевно закупимо бонди на визволенє свого рідного краю, бож ми також почуваємо себе Українцями та бажаємо щастя і волі своїй вітчині.

Може бути, що деякі єзупільські Українці не сповняють як слід своїх народних обовязків, алеж за те не можна винувати всіх Єзупільців! Не всі люди одним миром мазані, а з одного дерева може бути і хрест і лопата...

Антось Кушнір,
член бр. св. Григорія, від. 24 У. Н. Союза.

КЛІВЛЕНД, О.

Розвій Українського Народного Банку.

Я хочу розказати Вп. Читачам „Свободи" дуже цікаву справу, котра мала місце в Лейквуд, Огайо, дня 23. жовтня б. р.

Вже шестий рік минає, відколи українська кольонія в Клівленді пишається своїм власним банком. Банк сей так пійшов вгору, що ніхто і не хотів би повірити. За шість літ свого істнования він дійшов до повисше одного міліона долярів.

Не буде від річи, коли скажу, що в тім ділі найбільше заслужились: наш громадянин п. М. Лазука, тодішний священик, о. Добротвор, і ще кілька свідоміщих одиниць, котрі не мало часу і праці доложили при організації згаданої народної інституції. Честь і слава тим людям, котрі довершили свого діла та допровадили його до такого гарного розвою!

Але не меньша похвала й пошана належиться цілому українському загалови в нашім місті, котрий зрозумів ціль такої власної інституції та причинився до її піднесення. Український загал у Клівленді вже зрозумів, що його тяжко запрацьований гріш мусить оставати під його власною контролею, щоби він самий, а не хто инший, мав з него належну користь. І дійсно доконав свого, бо нині неодин Українець, маючи маленький капітал, стався властителем дому при помочи У. Н. Банку, чого був би ніколи не доконав, як би був тримав свої ощадности десь в англійських або в жидівських банках.

На послідних мітинґах дирекції У. Н. Банку розвинулася ширша дебата в справі заложення філій (бренчів) у поблизких місцевостях, аби дати змогу нашим людям користати з їх власної праці; щоби їх гріш приносив їм належний процент. Вкінці дирекція рішилася приступити до заложення першої такої філії в Лейквуд. Дня 23. жовтня б. р. відбулося величаве зібранє в тій справі під проводом ширше знаного щирого народного робітника, п. Василя Момрика. Він постарався зібрати на ту нараду всіх Українців, що живуть в Лейквуд.

Коли дирекція У. Н. Банку вирушила з Клівленду до Лейквуд, то давалися чути голоси, що шкода буде нашого труду, бо теперішні обставини (безробіттє) не дадуть в сій справі нічого вдіяти. Але коли прибули на місце, то показалося противно: ми застали велике число зібраних, котрі з нетерпеливостю очікували на поясненє тої справи, якою вони були непомірно зацікавлені.

Пан В. Момрик отворив збори, подякував присутним за громадну участь, представив членів дирекції У. Н. Банку та покликав до першого слова о. Ф. Тарнавського. Сей представив зібраним вагу фінансових інституцій у Злучених Державах, що стоять під державною контролею, або стейтові банки, які є під котролею стейтовою. Під стейтову контролю підлягає і У. Н. Банк. Такі банки є певні і безпечні. Бесідник пояснив також присутним, яке значінне мають приватні банки, що не підлягають державній або стейтовій контролі, та навів кілька смутних, але правдивих фактів, що мали місце між українськими родинами таки в Клівленді. А що се є цікаве і важне для публики, то я їх наводжу в цілости.

Одна вдовиця з кількома діточками, боячися занести свою ощадність до банку, щоби їй не пропало кількасот долярів, заховала їх у матераці, думаючи, що то найбезпечнійше для її гроший місце. По упливі кількох днів заглянула ся вдовиця до своєї „певної" каси, а за її грішми і місце застигло.

Друга родина зробила тесаме. Маючи готівкою $1.500, вона не вірила жадному банкови і переховувала свої ощадности в помешканню, що дня в новім місци. Одного дня муж не сказав жінці, що ховає гроші до печі. Він пійшов до праці, а жінка, чистячи шафку, викинула з неї старий папір до печі і запалила його. З тим непотрібним папером згоріла також їх десятьлітня, тяжко запрацьована ощадність.

Таких або подібних випадків можнаб навести сотки, бо вони зчаста трафляються нашим людям.

Дальше о. Тарнавський представив всі подробиці від самого початку заложення У. Н. Банку аж понинішний день та розказав, яку моральну і матеріяльну поміч дав сей банк за час свого істнования — в першій мірі своїм членам, а відтак і не-членам. Опісля бесідник заявив, що в У. Н. Банку складають свої ощадности і чужинці, котрі переконалися, що У. Н. Банк підлягає стейтовій контролі, та що уряд згаданої інституції не може поводитися після своєї волі, але після вимог стейтового закона, отже під тим зглядом ощадности вкладчиків знаходяться в певній інституції.

По сім говорили ще поодинокі члени дирекції: пп. С. Палівода, І. Клим, М. Лазука і В. Волянський. По закінченню промов членів дирекції забирали голос поважні місцеві громадяни, як п. В. Момрик і другі. Вони ставили всякі питання, на котрі отримували вдоволяючі пояснення. Найбільше зацікавила інтерпелянтів заява секретаря У. Н. Банку, п. М. Лазуки, що обави за свої гроші, які вложать до У. Н. Банку, нема. Без попереднього повідомлення банку отримаєте свої гроші тоді, коли їх зажадаєте.

Український Банк від 1. січня до 18. жовтня б. р. виплатив людям, котрі виїзджали до рідного краю, і тим, що осталися без праці, з їх ощадностий 800.000 долярів. Всі отримали гроші сей час на їх жадання. Але цікаве і се, що У. Н. Банк в тімсамім часі отримав стільки нових депозитів, що інтерес не тільки що не упав вдолину, а противно: зріс о кілька тисяч долярів. Отже під тим зглядом жадної обави і страху нема.

По сім приступлено до списування людий, котрі бажали стати членами У. Н. Банку. Показалося, що загал зрозумів і оцінив сю справу зріло, бо зголосилося кілька дівчат, як рівнож мущин з депозитами на суму звиш 10.000 долярів і 25 осіб закупили 48 банкових уділів (шерів) на суму $9.600 (по $200 за кождий уділ). Тим сі люди дали доказ, що годяться на заложенє філії У. Н. Банку в Лейквуд, О.

Честь і слава Вам, що Ви зрозуміли та оцінили так важну для себе справу і помогли заложити в своїй місцевости банкову філію. Се заохотить Вас до ощадности, і принесе Вам користь та приналежний процент.

Укр. Н. Банк платить від депозитів 5% і 6%. Се залежить від суми, яку схочете вложити до банку, і від часу, на як довго вкладаєте свої гроші.

Люди, котрі жиють поза границями Клівленду, можуть тaксамо користати з доброї нагоди і вложити свої ощадности в У. Н. Банку, де отримають від найменьшої суми пять процент, а від більшої суми шість процент, чого в жаднім иншім банку не одержать.

В. Волянський.

P. S. Адреса Укр. Н. Банку: 709 College Ave., Cleveland, Ohio.

—o—

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Не всім слава і честь.

Читаючи „Свободу" число за числом, я пильно слїджу за тим, хто, як і де працює на нашій народній ниві. Я вірю, що тесаме робить кождий щирий патріот, вірний син своєї батьківщини, бо кождий з нас під сю пору є дуже заінтересований своїми рідними справами тай неодин сказав сам собі, що народний обовязок він мусить сповнити і ще других до того заохотити, аби як найскорше розпродати позичку Національної Оборони.

Не зважаючи на прикрі часи безробіття, нині вже неодна наша громада дала нам гарний примір свого щирого патріотизму. Наші люди показують ділом свою національну свідомість та доказують ворогам українського народу, що козацький і гайдамацький дух у нас не завмер. Не має між нашим народом ніякого успіху зрадничa робота ріжних Яцкових, Твердохлібів, Борисків і Дмитришиних, бо „дурний руський Іван" уже набрався здорового розуму і не хоче служити більше чужим богам.

Доказом свідомости українського народу є ті численні віча, які він устроює, і та скількість народних бондів, яку він закуповує.

Але не всюди ся народна свідомість в однаковій мірі проявляється. От у Шикаґо продано вже бондів за 6.000 долярів, а Ню Йорк ще й до одної тисячки не досягнув.

І справді, не один Українець сам себе спитає, чому то так є, коли безробітте всюди однакове. А може в даній місцевости бізнесменів нема, або брак своїх товариств та народних провідників?

Такесаме лихо панує і в нашій Філядельфії. Де є нині той головний „Клюб", котрий тому три роки закупив сам за 900 долярів американських Бондів Свободи? Де є тих чотири дільниці, котрі також закупили американських бондів за поважну суму? Адже сама українська маніфестація коштувала 700 долярів! Що нині до сего часу всі згадані пять клюбів зробили для визволення своєї рідної хати з ляхо-татарських рук? Одні кажуть, що ще є досить часу, другі дивляться, що тамті зроблять, і так через байдужність пекучу справу спихається з дня на день. А Ляхи не є байдужні, але чимраз глибше вкорінюються в наше народне тіло.

Та ще не всі Філядельфійці заспали. От мала горстка Січовиків прийшла до заключення, що як ніхто нічого не робить (ради „страху юдейського" або з простого лінивства), то їй самій треба на щось рішитися. Не чекаючи на „патентованих" патріотів, тутешні Січовики скликали на день 28. серпня б. р. всенародне віче в справі бондів. На тім вічу др. Цегельський обговорив справу рідного краю, змалював живими красками все те, на що глядів своїми власними очима, і розказав докладно, що проклята Ляшня виробляє з нашим народом у старім краю. По тім вічу др. Цегельський запросив усіх представників місцевих братств і товариств та тутешних бізнесменів на окрему нараду і заохочував усіх до спільної народної праці. Всі присутні бесідникови потакували і всі були одної думки, але як вийшли з галі, то хиба пальцем в черевику кивнули тай пійшли собі дальше.

Однак Січовики більше не дивилися в ту сторону, але самі до діла взялись. В кілька днів по згаданім вічу члени 43. відділу Січової Орґанізації зійшлися на мітинґ і розпочали позитивну роботу. Один Січовик, який працює заледви по два дни на тиждень, мав заощаджених 100 долярів і всі ті гроші віддав на українську державну позичку. За таким світлим приміром пійшли всі инші товариші і в протягу кількох мінут зложили на українські Бонди Свободи 500 долярів. За приміром 43-го відділу пійшли инші відділи і зложили також кількасот долярів.

Що зробили, або зроблять, ті всі представники і бізнесмени, то годі знати. А в порівнанню із згаданим висше Січовиком то наші філядельфійські бізнесмени, котрих є кільканайцять, могли би дати на українську позичку не сотки, але тисячі долярів!

Зі свічкою в руках дивлюся в кожде число „Свободи" й „Америки" і трудно найти хоч одно імя якого нашого богатиря. А один з них мав ще навіть приємність похвалитися публично, що він деколи при чарочці то і 50 долярів стратить. Як же його запитали, чи він купив український бонд хоч за 5 долярів, то він відповів, що ще має час. От такі то патріоти ті бізнесмени!

Час нам, Земляки, пробудитись, бо лихо нам буде! Ми вже давно повинні були зложити всі ті гроші, на які розписана позичка нашої галицької держави. Треба нам сю справу приспішити тай стерти зі свого чола погане хрунівське пятно, бо нині дуже добре пізнати, хто з нами, а хто проти нас. Аби колись історія України не накинулася чорним пятном на американських Українців. Тож до діла, поки час! Покажім цілому світови, що український нарід вже доріс до своєї культури і повинен стати нарівні з иншими цивілізованими народами.

Січовик 43-го відділу.